

Hatyn daşlary / poema

Category: Kitapcy, Poemalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Hatyn daşlary / poema

HATYN DAŞLARY

Sowet halkynyň faşizme garşy göreşde diňe Belorus topragynda 2 million 230 müň ogul-gyzy gurban boldy.

Ak hem gara mermerden, betondan gurlan Hatyn memorialy... 26 öýüň deregine 26 sany zaň. Olar bikarar urnup duran ýüregi ýatladyp, her ýarym minutdan depäňde ýaňlanyp dur...

Bu öýleriň, tutuş şu obanyň adamlarynyň faşistleriň eli bilen ýanar oduň içine atylaly bäre meýdanlara otuz mertebe ot ördi. Ýöne welin Hatynyň faşizm mergisine nälet okaýan zaňlaryny eşitmäge dünýäniň dürli künjeginden gelýän adamlaryň akymy henizem egsilenok...

1.

Ak daş, gara daş – zyňylýar göge!
Bir baş, iki baş... Bäş sany çaga
Bäşdaş oýnaýar suwalgy polda,
Daş kän. Çörek ýok tördäki stolda.

Bäşdaş ir bilen, agşamam – bäşdaş,
Şol daş şu öýe – hem çörek, hem aş...
Pola oklaýar, oklaýar göge
Ýylmanak daşlary bäş sany çaga.

Daşlar çakyşýar – gezek aýlanýar,
Çagajyk gulkunyp, şeýle oýlanýar:
Bu daş-a-çörejik, bu-da – kartoşka,
Şulary gapaýsam, ajykman başga...

2.

Tyrk-tyrk! Tyrk-tyrk!..

– Açyň, balalarym,
Sonýa jan, Tanýa jan, mähek ýalylam,
Anýa jan, Manýa jan, gunça-lälelem!
Tyrk-tyrk! Tyrk-tyrk!..

– Mişa – eşrepim,
Açawer gapym! Açawer gapym!

Men size tokaýdan odun getirdim,
Alaja geçiniň süýdün getirdim,
Getirdim azajyk böwürslen tapyp,
Hem aldym berýozaň şepbigin çapyp,
Ýygdyň men gowusyn gökje ýorunjaň!..
– Eje jan, Eje jan! Eje, eje jan!..

3.

...Obanyň üstünde şar gara tüsse
Basypdyr öýleri-misli bir gussa.
Çykypdyr daşlara däriniň ysy,
Hiç öýden çykanok çagalaň sesi.

Adamlar sürenok, ekenok ýerin,
Pos alypdyr obaň azal-pillerin,
Sygyrlar molanok, atlar kişňänok,
Demirçiler külüň urup işlänok.

Mekdebe gatnanok, ýazanok hatyn,
Ýigrimi alty öýli, çagaly Hatyn.
Gyzlaram sallanyp suwa çykmaýar...
Diňe ýaňky öýde başdaş şyklaýar...

4.

"Ak daş, gara daş, –
Alla biz bilen!
Dag-daşy sarsdyryp ädigimiz bilen,
Gyrarys baryňyz
Galarys guluňyz-sadygňyz bilen,
Tans etdirs şolara tüýdügimiz bilen!

Ak daş, gara daş, – gutardy asfalt,
Biz sola sowmaly, saklanyň, Eý, halt!
Hanha, şol oba, bize geregi!
Partizanlar şondan alýar çöregi!

Sowuryň bu obaň külüni göge,
Gowuryň, parhy ýok, garrymy, çaga,
Ýetişmesin birem agzyn açmaga!
Bir-iki, bir iki! Eý, çalyň marşy,
Eňeliň tiziräk şol oba garşy!

Nebitçi, nebitiň taýýarmy, seslen?
– Taýýar!!!
Kükürtçi, kükürdiň taýýarmy, seslen?
– Taýýar!

..Ýaňlanýar tokaýda diş garmoşkasy,
Zemini sarsdyrýar ädimleň sesi:
"Ak dak, gara daş – Alla biz bilen,
Kül eders kelläni ädigmiz bilen!.."

5.

Ukla, eý jigim,
Hatyn bäbegi.
Nur saçsyn üstüňe
Aýyň zolagy!

Ukla, Zoluşkam,
Möjekler gelyär.
Eşidýärmiň, hanha,
Dişini çalýar!

Olaryň gözleri
Ýalyndan doly.
Dişlarniň her birem
Hanjar mysaly.

Ukla, eý jigim,

Hatyn bäbegi.
Nur saçsyn üstüne
Aýyň zolagy!..

6.

ÝYLDYRYM ÇAKAN DEÝ ÝERİŇ ÇETİNDE
OTLUÇÖP ÇAKYLDY AGAÇ HATYNDA...

7

Serpiliň, möwritler,
Aý-ýyllar pytraň,
Hatynyň üstünde
şol gadyn kaddynda,
Ýyllyzlar, peträň!
Şuw-şuwlaň, tokaýlar kyrk üçde ýaly,
Hüwdüläň, şemallar, şol gadym taly!

Horazlar gygyryň,
güjükler, üýrüş,
Eneler, aýnalaň tutusyn syryň.
Saz ediň, salmadan akan akarlar,
Gaňrylyň Gün taýa, günebakarlar!

Paýrap galyň!
Gadym dünýäň göwsünden
Ýüregmiň nälet bilen galşy deý!
Gaýtalanyň!.. Ýigriminji asyrda
Meň ganymyň gaýtalanyp ýanşy deý!

Lowlaýan ganymy syçradyp herýan,
Men bu gün kül bolan Hatyna barýan.

Galdyryp ýyllaryň agyr gabagyn,
Oýarmaga barýan Hatyn bäbegin.
Barýaryn – meň adym Wilýam Şekspir,
Meň adym Pyragy, Gomer, Alyşir.

Meň adym Lew Tolstoý hem-de Eýnşteýn,

Nirde sen, nirede, Hatyn bäbegi,
Ýaz ýagmyrnyň ýaşyl düze eňşi deý –
Çeşme bolup joşýan sesiň eşdeýin!
Alma deý göterip goluma seni,
Almalaryň arasynda duraýyn,
Ýaňyja açylan eljagazlaryň
Güne uzap, oýnaýşyny göreýin!...

8.

...Ulusam ýok, kiçisem ýok, bu obaň,
Horazam ýok, geçisem ýok bu obaň.
Ne birje tünekden galypdyr derek.
Ne birje siňekden galypdyr derek.
Diňe gije-gündiz beýniňe urýan
Hem gazap, hem nälet, hem ahu-girýan
Zaňynyň sesinden sarsyp dur ýürek!..

9.

...Gadam basyp ak mermere,
Hatynda
Bäşdaş oýnan çagalary ýatlaýan,
Şol mermeriň gyrasyňa basamda;
Lowlap ýanýan otaglara ätleýän.
"Ak daş, gara daş – durmuş hem ajal,
Ömür üçin okan Hatyn mermerin!
Doldurmaň dünýäni çakmak daşyndan
Çagajyklaň başdaşyna ýer beriň!"

Gepleyär, gygyrýar Hatynyň zaňy,
Owazyna mermer maýşyp maýrylýar!
Hatynyň başynda,
Ynsan döşünde,
Her otuz sekuntdan otly minutlar
Jaň sesinden jarka iki jaýrylýar!
Asmanam, topragam iki jaýrylýar,
Täzeje ýapragam iki jaýrylýar,

Şol kesgin pursatda, diýmek, ynsanam,
Durmuşam, göreşem, döwür-zamanam
Gapma-garşy, bölüp, ikä aýrylýar, –
Bäşdaşyn oýnaýan çagalar bilen
"Alla bizlik" * sözli toka aýrylýar!

Kimden-kim dürs tutman niýetin-pälin,
Müňkür bolsa şu hakykat barada,
Bilsin ol: Hatynyň ýoklugy ýaly,
Üçünji pelsepä ýer ýok arada!

Erteki otaryp gije hem gündiz,
Warsaky otaryp gije hem gündiz.
Bu iki aradan pahnasyn urup,
Bu iki aradan yşy gözleýän,
Bu iki arada nogtasyn gerip,
Çeňňegine iler kişi gözleýän
Başyňa iş düşse
perdesin syryp,
Özi şol tokany guşanar, bilýän!
Dirilik birligi – her janly minut,
Aýatda ilkibaş hem ahyr demiň!
Şoň üçin minudy gorap dur bu zaň,
Şoň üçin hasabat sorap dur bu zaň:
Haýsy perdedendir pelsepäň seniň!

10.

...Ýyllar öňe barýar,
Enma hol yzda
Ýüreklerde yza goýan gara dur.
Näme ol: Hatynmy?
Ýasa Lidise?
Ýa-da ýere ýegsan bolan Oradur?

...Beýnimde ýaňlan sen, Hatynyň zaňy,
Ýaňlan ýüregimde, zaňy Hatynyň,
Ýeke sahypasy saralmaz ýaly

Gazaply ýyllaryň hakykatynyň!

Dursuňyz siz minut saýyn näletläp

Ganojagyň – faşizmiň ymmatyn...

Siziň owazyňyz eşidip syzýan

Parahat günleriň gadyr-gymmatyn!

1974 ý.

Annaberdi AGABAÝEW.

Poemalar